

між різними системами моніторингу; забезпечення належної підготовки та кваліфікації фахівців у галузі сейсмології.

Загалом, розвиток сейсмічного моніторингу в майбутньому вимагатиме поєднання технологічних інновацій, міжнародного співробітництва та належного фінансування для ефективного виявлення та захисту від сейсмічних загроз.

Копилець Є. В. канд. пед. наук,
асистент кафедри географії, методики її навчання та туризму
Полтавський національний педагогічний університет
імені В. Г. Короленка
poltour75@gmail.com

ДО ПРОБЛЕМИ ВИВЧЕННЯ ДЖЕРЕЛ ГЕОГРАФІЧНИХ ЗНАНЬ У 6 КЛАСІ НОВОЇ УКРАЇНСЬКОЇ ШКОЛИ

Із 2023/2024 навчального року в системі освіти України у 6 класі розпочато впровадження модельних навчальних програм із географії. Ці програми розроблені відповідно до нового Державного стандарту базової середньої освіти, затвердженого 2020 р. Міністерством освіти і науки України рекомендовано дві модельні навчальні програми «Географія. 6-9 класи» для закладів загальної середньої освіти [4].

Методичну інтерпретацію модельних навчальних програм втілено у підручниках, створених відповідно до них. Наразі гриф «Рекомендовано Міністерством освіти і науки України» надано 5 підручникам із географії для 6 класу.

Оскільки у 6 класі відбувається перше офіційне ознайомлення учнів із географією як наукою, важливими є акценти, розставлені у вступних темах курсу географії. Зокрема, йдеться про формування в учнів уявлення про джерела географічних знань. В обох модельних програмах лаконічно зафіксовано лише необхідність вивчення основних сучасних друкованих та електронних джерел

географічної інформації. З огляду на це, автори підручників мають широку свободу у доборі та структуруванні відповідної інформації.

Продемонструємо значущість методичного аналізу питання джерел географічної інформації на прикладі підручника С. Г. Коберніка та Р. Р. Коваленка – єдиного грифованого навчального видання, розробленого відповідно до модельної навчальної програми «Географія. 6-9 класи» для закладів загальної середньої освіти, яку підготували С. Г. Кобернік, Р. Р. Коваленко, Т. Г. Гільберг та Л. М. Даценко.

Джерела географічної інформації поділяються авторами підручника на 5 груп:

- власні спостереження (екскурсії, подорожі, спостереження за природою, власний досвід...);
- книги – друковані й електронні (підручники, енциклопедії, довідники, словники, художня література...);
- карти – друковані й електронні (настінні карти, плани місцевості, туристичні та інші схеми, атласи, навігаційні системи...);
- засоби масової інформації – друковані й електронні (інтернет, комп'ютерні програми, відеофільми, газети, журнали, теле- та радіопередачі);
- музейні експозиції – реальні та віртуальні (музеї краєзнавчі, природничі, етнографічні, віртуальні, музеї просто неба – етнографічний комплекс (скансен), екологічні...) [1, с. 11].

Впадає в око, що автори розпочали перелік джерел географічних знань із власних спостережень. Це вельми значущий для навчання географії наголос на важливості первинної інформації та особистої пізнавальної активності у докільлі для опанування географії як науки та шкільного предмета.

На нашу думку, варто було б узяти до уваги, що у методиці навчання інтегрованих природничих курсів прийнято розрізняти спостереження, вимірювання та експеримент, отже, ймовірно, продуктивним було б дещо розширити першу групу джерел. З іншого боку, серед видів навчальної діяльності

у модельній навчальній програмі чітко виділено саме спостереження, тож у цьому автори підручника послідовні.

Номенклатура джерел першої групи потребує словникової роботи, оскільки необхідно пояснити шестикласникам відмінності між екскурсіями та подорожами.

Серед книг у підручнику перелічено навчальні, довідкові та художні видання. Довідкових видань найбільше, і тут, певно, також доречною буде словникова робота, адже потрібно з'ясувати різницю між ними. Водночас про наукову та науково-популярну літературу чомусь не йдеться.

До групи карт віднесено як власне карти, так і плани місцевості та туристичні схеми, хоча це різні види зображень. Зауважимо, що модельною навчальною програмою, за якою створено підручник, надалі передбачено розрізнення учнями зображень земної поверхні на плані місцевості, топографічному плані, географічній карті та глобусі. Певно, коректніше було б говорити про групу картографічних джерел. Навігаційні системи, строго кажучи, взагалі не є картами чи картографічними зображеннями.

Нам імponує підкреслення авторами значущості музеїв як джерела географічних знань, адже кілька років тому ми привертали увагу до її перспективності [3]. Та змушені відзначити, що у переліку видів музеїв у підручнику змішано різні класифікаційні критерії, адже одні музеї виокремлені за профілем, а інші за середовищем представлення експозиції. Віртуальний музей може бути краєзнавчим, природничим, етнографічним тощо. Згадка про екологічні музеї потребує словникової роботи з огляду, з одного боку, на стереотипне побутове розуміння екології, а з іншого – на паралельне вживання цього терміну з іншим змістом [2].

З огляду на вищезазначене, під час вивчення джерел географічних знань робота з підручником потребує від учителя ретельної уваги та методичного супроводу. Перспективною темою подальших досліджень вважаємо порівняння підходів до висвітлення питання джерел географічних знань у різних підручниках із географії для 6 класу Нової української школи.

Список використаних джерел

1. Кобернік С. Г., Коваленко Р. Р. Географія: підручник для 6 класу закладів загальної середньої освіти. Кам'янець-Подільський: Вид-во Абетка, 2023. 272 с.
2. Копилець Є. В. До проблеми коректності термінології у рамках освітньої ініціативи «Музей екології Екомунізей 5 «R». *Освітні та наукові виміри природничих наук*: збірник матеріалів II Всеукраїнської заочної наукової конференції, м. Суми, 8 грудня 2021 р. Суми: СумДПУ імені А. С. Макаренка, 2021. С. 187–189.
3. Копилець Є. В. Природничі музеї та навчання географії: нереалізований потенціал. *Природничі музеї та їх роль в освіті і науці* : матеріали Міжнародної наукової конференції (27-30 жовтня, 2015 р., Київ). Київ, 2015. Ч. 1. С. 62–64.
4. Модельні навчальні програми для 5-9 класів Нової української школи (запроваджуються поетапно з 2022 року). URL: <https://mon.gov.ua/ua/osvita/zagalna-serednya-osvita/navchalni-programi/modelni-navchalni-programi-dlya-5-9-klasiv-novoyi-ukrayinskoyi-shkoli-zaprovadzhuuyutsya-poetapno-z-2022-roku>

Кирилюк В. П. кандидат с.-г. наук, доцент
кафедри географії, геодезії та землеустрою
hidrotechnik@ukr.net

Уманський державний педагогічний
університет імені Павла Тичини

ОСОБЛИВОСТІ ЕКОЛОГО-ГЕОГРАФІЧНОГО КАРТОГРАФУВАННЯ МІСЬКОЇ ТЕРИТОРІЇ

Сучасне еколого-географічне картографування представляє собою системне картографічне моделювання, яке включає відображення компонентів міського середовища, багатофакторний аналіз, оцінку та просторовий прогноз змін на території міста.

В останні роки численні різноманітні дослідження функціонування міських